

УДК 378.147:811.111

Корнева Зоя Михайлівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
zoyamk18@gmail.com

Ващило Ольга Валеріївна,
викладач, здобувач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
olga_vv@ukr.net

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОНОЛОГУ-МІРКУВАННЯ

Статтю присвячено визначенню методичних засад навчання майбутніх інженерів-механіків англійського професійно орієнтованого монологу-міркування: підходів, принципів та змісту навчання. Запропоновано здійснювати навчальний процес у межах комунікативно-діяльного та професійно орієнтованого підходів, реалізація яких забезпечується принципами інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності, взаємозв'язку зі спеціальними дисциплінами, самостійності, тематичності, ситуативної організації навчання, проблемності, інтерактивної спрямованості навчального процесу, які, зі свого боку, визначають зміст навчання: сфери, теми, ситуації спілкування, навчальний матеріал, мовленнєві навички (лексико-граматичні) та вміння продукувати монолог-міркування, а також вправи на вдосконалення мовленнєвих навичок та розвиток умінь професійно орієнтованого монологу-міркування. Розглянуто взаємозв'язок аудіювання та говоріння. Запропоновано навчати англійського професійно орієнтованого монологу-міркування на основі аудіювання (з використанням технології подкастингу) на старших етапах, коли студенти демонструють сформованість іншомовної аудитивної компетентності на достатньому рівні. Визначено переваги та методичні можливості використання технології подкастингу для навчання іноземної мови, проаналізовано популярні сервіси подкастів з метою з'ясування їхньої придатності для навчання майбутніх інженерів-механіків англійського професійно орієнтованого монологу-міркування, виявлено низку суттєвих недоліків. Організовано власний сервіс подкастів на навчальній платформі Canvas, перевагами якої є наявність широкого інструментарію: вікі-сторінок, інструментів оцінювання, аналітики успішності процесу навчання, забезпечення інтеракції між викладачем та студентом тощо.

Ключові слова: професійно орієнтований монолог-міркування; інженер-механік; технологія подкастингу; подкаст; сервіс подкастів; підходи до навчання; принципи навчання.

Корнева Зоя Михайлівна,
доктор педагогических наук, доцент,
профессор кафедры теории, практики и перевода английского языка,
Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»,
zoyamk18@gmail.com

Ващило Ольга Валерьевна,
преподаватель, соискатель кафедры теории, практики и перевода
английского языка,
Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»,
olga_vv@ukr.net

МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-МЕХАНИКОВ АНГЛИЙСКОМУ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОМУ МОНОЛОГУ- РАЗМЫШЛЕНИЮ

В статье рассмотрен вопрос определения методических основ обучения будущих инженеров-механиков английскому профессионально ориентированному монологу-размышлению: подходов, принципов, содержания обучения. Предложено осуществлять процесс обучения в рамках коммуникативно-деятельностного и профессионально ориентированного подходов, реализация которых обеспечивается принципами интегрированного обучения всем видам речевой деятельности, взаимосвязи со специальными дисциплинами, самостоятельности, тематичности, ситуативной организации обучения, проблемности, интерактивной направленности процесса обучения, которые, в свою очередь, определяют содержание обучения: сферы, темы, ситуации общения, материал для обучения, речевые навыки (лексико-грамматические) и умения продуцировать монолог-размышление, а также упражнения на усовершенствование речевых навыков и развитие умений профессионально ориентированного монолога-размышления. Рассмотрена взаимосвязь аудирования и говорения. Предложено обучать английскому профессионально ориентированному монологу-размышлению на основе аудирования (с использованием технологии подкастинга) на старших этапах, когда студенты демонстрируют сформированность иноязычной аудитивной компетентности на достаточном уровне. Определены преимущества и методические возможности использования технологии подкастинга для обучения иностранному языку, проанализированы популярные сервисы подкастов с целью выяснения их пригодности для обучения будущих инженеров-механиков английскому профессионально ориентированному монологу-размышлению, обнаружен ряд существенных недостатков. Создан авторский сервис подкастов

на учебной платформе Canvas, среди преимуществ которой – наличие широкого инструментария: вики-страниц, инструментов оценивания, аналитики успешности процесса обучения, обеспечения взаимодействия между преподавателем и студентом и т.д.

Ключевые слова: профессионально ориентированный монолог-размышление; инженер-механик; технология подкастинга; подкаст; сервис подкастов; подходы к обучению; принципы обучения.

Kornieva, Zoia,

Doctor of Pedagogical Sciences, Assistant Professor,
Department of the English Language Theory, Practice and
Translation,
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute",
zoyamk18@gmail.com

Vashchylo, Olha,

PhD Student, Department of the English Language Theory,
Practice and Translation,
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute",
olga_vv@ukr.net

METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF TEACHING ESP MONOLOGUE PRODUCTION TO STUDENTS MAJORING IN MECHANICAL ENGINEERING

The methodological fundamentals of teaching ESP monologue (expressing reflection) production to students majoring in mechanical engineering have been considered in the article. The teaching approaches (the communicative and activity oriented approach, the professionally oriented approach) have been defined. The realization of the approaches is to be accomplished through the principles of the integrative speech activities teaching, integration with majors, autonomy, theme connection, situational organization, problem-based learning and interactivity which, in turn, determine the educational content: communicative spheres, themes and situations, educational material, lexical and grammatical skills, monologue (expressing reflection) production skills, tasks to facilitate the language skills formation and refinement. The correlation between listening and speaking has been considered. It has been suggested to teach monologue (expressing reflection) production to future mechanical engineers in their 4th year of studies by means of listening (with the use of the podcasting technology), when students demonstrate sufficient level of listening comprehension competence formation. The advantages and methodological potential of the podcasting technology with a view to implementing it in the foreign language teaching process have been scrutinized. Popular podcasting terminals have been analyzed, a number of drawbacks have been identified. In this regard, the podcasting terminal on the educational platform – Canvas, has been developed. Among the advantages of the given terminal, a wide range of tools, such as wiki pages, assessment tools, achievement rate analytics and lecturer-student interaction, is to be mentioned.

Key words: ESP monologue (expressing reflection) production; mechanical engineer; podcasting technology; podcast; podcasting terminal; teaching approaches; principles of education.

Постановка проблеми. Успішна інтеграція України в європейське суспільство безпосередньо залежить від зміцнення існуючих та встановлення нових виробничих, комерційних контактів з іноземними партнерами та надає низку можливостей вітчизняним фахівцям, зокрема інженерам-механікам, які працюють в різних галузях промисловості. За таких умов виникає потреба у фахівцях технічного профілю, які володіють іноземною мовою (ІМ) на високому рівні. Важливим завданням технічного закладу вищої освіти (ЗВО) у сфері навчання ІМ є формування навичок і розвиток умінь професійно орієнтованого монологічного мовлення, у тому числі монологу-міркування (ПОММ). Це зумовлюється тим, що у своїй професійній діяльності інженер-механік повинен виступити з повідомленням чи презентацією, висловити, аргументувати та довести свою точку зору з того чи іншого питання, прокоментувати отриману інформацію, описати науковий продукт, дати йому характеристики тощо. Однак проведений аналіз стану навчання у технічних ЗВО України свідчить, що кількість годин на опанування ІМ не можна вважати достатньою для досягнення студентами бажаного рівня навченості. Саме тому виникає необхідність розробки новітніх методик навчання англійського ПОММ, які б сприяли підвищенню ефективності навчального процесу за рахунок використання інноваційних технологій навчання, зокрема технології подкастингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню залучення технології подкастингу в освітній процес присвячено дослідження низки авторів: G. Bull (2005), B. Flanagan, B. Calandra (2005), M. Gura (2006), A. O'Bryan, V. Hegelheimer (2009). Відомі різні підходи до використання технології подкастингу в навчанні ІМ. Так, О. Ю. Малушко (2013) вважає перспективним формувати іншомовну аудитивну компетентність магістрантів лінгвістики за допомогою подкастів, П. В. Сисоєв (2014) та А. Г. Соломатіна (2011) – розвивати вміння говоріння та аудіювання на їхній основі, І. О. Євстегнеєва (2013, 2014) – використовувати подкасти з метою розвитку дискурсивних умінь студентів, Н. Г. Протазанова (2011; 2013) – навчати монологічного мовлення (ММ) з використанням системи подкастів. Р. Travis, F. Joseph (2009) аналізують ефективність використання подкастів у розвитку іншомовних умінь усного мовлення, К. Qaddour (2017) звертається до використання подкастів з метою навчання письма, G. Kavaliauskienė, L. Anusienė (2009) підкреслюють потенціал технології подкастингу в розвитку аудитивних умінь.

Незважаючи на наявність значного доробку в цій сфері, питання використання подкастів у навчальних цілях не можна вважати вичерпаним. Зокрема, на даний час не розроблено методик навчання майбутніх інженерів-механіків англійського ПОММ із використанням технології подкастингу, яка б сприяла підвищенню ефективності навчального процесу в умовах обмеженої кількості навчальних годин. Цим і зумовлено **актуальність** нашого дослідження.

Мета статті – визначити методичні передумови навчання майбутніх інженерів-механіків англійського ПОММ, зокрема обрати підходи, визначити принципи та окреслити зміст навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окреслюючи методичні засади навчання майбутніх інженерів-механіків англійського ПОММ, необхідно обрати підходи до навчання, визначити принципи, які сприяють реалізації обраних підходів та зумовлюють зміст навчання. *Підхід* до навчання ІМ – базова категорія навчання, яка визначає стратегію навчання і вибір методу навчання, за допомогою якого реалізується ця стратегія (Азимов, & Щукін, 2009, с. 200). У межах нашого дослідження керуємося такими основними підходами, як комунікативно-діяльнісний та професійно орієнтований. У контексті зазначених підходів визначимо основоположні принципи навчання, які є підґрунтям для розробки будь-якої методики. *Принципи* навчання – це основні положення, які визначають характер процесу навчання та дають відповіді на запитання, як і який зміст навчання відбирати, які матеріали та прийоми використовувати (Максименко, 2013, с. 153). *Зміст* навчання майбутніх інженерів-механіків, спираючись на підхід Н.Д. Гальскової (Гальскова, 2003, с. 86), визначаємо у такий спосіб: для предметного аспекту – сфери, теми, ситуації спілкування, навчальний матеріал; для процесуального аспекту – мовленнєві навички (лексико-граматичні) та вміння продукувати монолог-міркування, а також вправи на вдосконалення мовленнєвих навичок та розвиток умінь ПОММ.

Комунікативно-діяльнісний підхід. Відповідно до згаданого підходу, мета навчання (оволодіння мовою професії як засобом спілкування) і засіб досягнення мети (мовленнєва діяльність) перебувають у тісній взаємодії: вирішуються реальні задачі спілкування з метою залучення студентів до комунікації мовою професії. Підготовка студентів до вирішення важливих для них комунікативних завдань дає підставу вважати комунікацію не лише метою, але й засобом досягнення визначеної мети

навчання. Навчання професійно орієнтованого спілкування має ґрунтуватися на залученні студентів до спілкування мовою професії протягом усього періоду навчання. Навчити спілкування можна тільки через спілкування, і саме спілкуванню має відводитися провідна роль на заняттях з ІМ.

У межах комунікативно-діяльнісного підходу вважаємо за доцільне організувати процес навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ на засадах принципів *інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності, самостійності, проблемності, інтерактивної спрямованості навчального процесу.*

Принцип інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності. Інтегроване навчання вимагає навчання видів мовленнєвої діяльності у повному взаємозв'язку та взаємозалежності, так що один вид мовленнєвої діяльності підкріплює інші та допомагає їхньому розвитку (Тарнопольський, & Кожушко, 2003, с. 178-179). Кожен дослідник пропонує своє бачення реалізації принципу *інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності.* Так, І.В. Пономарьова, зазначаючи, що аудіювання та говоріння мають як специфічні, так і спільні характеристики, виділяє у їхніх межах низку умінь, які корелюють між собою, і розробляє систему вправ для забезпечення одночасного розвитку цих умінь (Пономарева, 1984). Дехто з науковців вбачає реалізацію цього принципу не стільки у паралельному навчанні видів мовленнєвої діяльності, скільки у навчанні одного виду на основі іншого та пропонує дотримуватися певної послідовності. Н.М. Романова, наприклад, стверджує (Романова, 2006, с. 41), що рух «від навчання рецепції до навчання продукції» – це природна послідовність у навчанні іншомовного говоріння.

На сьогодні відомі роботи (Л.В. Малетина, 2007; М.В. Куїмова, 2005), у яких запропоновано навчати іншомовного професійно орієнтованого усного мовлення на основі такого рецептивного виду мовленнєвої діяльності, як читання. Деякі автори (О.А. Обдалова, 2001; Н.Р. Петранговська, 2005) вважають необхідним навчати ММ на основі аудіювання. Так, О.А. Обдалова (Обдалова, 2001, с. 8) запевняє, що, сприймаючи мовлення на слух, студенти з самого початку занурюються в іншомовне середовище, у них формуються механізми сприйняття і розуміння мовлення, внутрішнє мовлення із залученням засобів нового мовного коду, знання усіх основних аспектів мовної системи. Крім того, аудіювання здатне залучати студентів до активної мовленнєвої діяльності, оскільки матеріал, який пред'являється на слух, є моделлю

реального мовного середовища та відображає його найсуттєвіші особливості. Деякі науковці (Є. М. Сунцова, 2005; С.О. Дамінова, 2013) вважають за доцільне задіяти не лише слухове, а й зорове сприйняття, і розробляють методику навчання усного ММ на основі відеотекстів.

Низка авторів (П.В. Сисоєв, 2014; І.О. Євстигнєєва, 2013; Н.Г. Протазанова, 2013 та ін.) пропонують використовувати технологію подкастингу для розвитку вмінь ММ. Використання подкастів у навчанні ІМ дозволяє інтенсифікувати освітній процес, стимулюючи студента до активної взаємодії з іншими учасниками цього процесу; прискорити передачу знань і досвіду; забезпечити диференціацію та індивідуалізацію процесу навчання; виявити креативний підхід з боку викладача та розкрити творчий потенціал студентів (Шуменко, & Шипілова, 2013, с. 84-85). Саме залучення подкастів створює відносно незалежне іншомовне середовище для методистів, викладачів та студентів, розвиває та удосконалює пізнавальну діяльність студентів, забезпечує мережевими ресурсами з лінгводидактичних тем, які вивчаються, підвищує мотивацію та стимулює спілкування як в аудиторний, так і в позааудиторний час (Малушко, 2013, с. 98).

Виходячи із того, що подкаст – це аудіо- чи відео-запис, розміщений будь-яким користувачем у мережі Інтернет на сервісі подкастів (Сисоєв, 2014, с. 189), актуальним є розгляд взаємозв'язку таких видів мовленнєвої діяльності, як аудіювання та говоріння. Процес породження мовлення та процес сприйняття мовлення розглядаються психолінгвістами та методистами як складні, багаторівневі, взаємопов'язані процеси: Л. С. Виготський (1956), О. М. Леонтьєв (1957, 1962), М. І. Жинкін (1958), Т. В. Рябова (1967), О. О. Леонтьєв (1969, 1999), І. О. Зимня (1985, 1986), О. Р. Лурія (1979), С. Ю. Ніколаєва (2013), О. Б. Тарнопольський (2013), N. Chomsky (1968), S. A. Kripke (1972), Z. W. Pylyshyn (1974), J. Fodor (1975), J. Anderson (1976). Обидва види мовленнєвої діяльності, знаходячись у тісному взаємозв'язку, сприяють розвитку один одного в процесі навчання. Для того, щоб сказати, потрібно почути; говоріння та слухання поєднані єдиним розумінням, спільними способами формування думок засобами мови (Зимня, 1985, с. 83). Сприйняття мовлення та його породження – це складні психофізичні та психолінгвістичні процеси, які, утім, характеризуються певними спільними ознаками.

Сприйняття мовлення супроводжується внутрішнім промовлянням, а без сприйняття та внутрішнього промовляння неможливе й розгорнуте

зовнішнє промовляння (Пассов, 1989, с. 64). Внутрішнє мовлення, за визначенням Л.С. Виготського (Виготский, 1956, с. 340), є особливим за своєю психологічною природою утворенням, видом мовленнєвої діяльності, який має специфічні характеристики та знаходиться у складному зв'язку з іншими видами мовленнєвої діяльності. Аудіювання та говоріння носять активний характер з точки зору наявності напруженої мисленнєвої діяльності, адже при аудіюванні має місце процес осмислення та розуміння отриманої інформації (смилосприйняття), у той час, як при говорінні важливою є передача інформації в усній формі (смиловираження). Обидва процеси (смилосприйняття та смыловираження) пов'язуються, зокрема, з виконанням таких мисленнєвих операцій, як аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, абстрагування, конкретизація тощо (Рогова, & Верещагіна, 1988, с. 117). При говорінні, як і при аудіюванні, перехід від слова та фрази до повноцінного висловлювання пов'язується не лише із залученням мислення, але й пам'яті. Аудіювання можливе завдяки виділенню та засвоєнню інформативних ознак, формуванню образів, упізнанню та розпізнаванню в результаті співвіднесення з еталоном, що зберігається в пам'яті (Гез і др., 1982). Механізм прогнозування, чи антиципації, є ще однією спільною характеристикою для процесів сприйняття на слух та породження висловлювання. Осмислюючи сприйняту інформацію, реципієнт порівнює її з певними внутрішніми уявленнями. Ці внутрішні уявлення породжуються, коли виникає така потреба, відповідно до таких самих правил, що функціонують при продукуванні мовлення (Пономарева, 1984, с. 19).

Отже, зважаючи на тісний взаємозв'язок означених видів мовленнєвої діяльності, вважаємо аудіювання найбільш природною та найбільш придатною основою для навчання іншомовного ПОММ. Проте, беручи до уваги той факт, що аудіювання – складний психофізіологічний процес, який передбачає розвиток аудитивних умінь, удосконалення психофізіологічних механізмів сприйняття, готовність до подолання труднощів різного характеру та, відповідно, вимагає досить тривалого та ґрунтового навчання, вважаємо за доцільне здійснювати процес навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ на основі аудіювання з використанням технології подкастингу на старшому етапі навчання, коли студенти демонструють сформованість іншомовної аудитивної компетентності на достатньому рівні.

Принцип самостійності навчання передбачає планомірну, внутрішньо вмотивовану, структуровану суб'єктом (в сукупності виконуваних дій) діяльність. Така діяльність вимагає самоорганізованості та дисциплінованості, високого рівня самосвідомості, відповідальності, рефлексивності. Важливим є сформованість у студентів психологічної готовності до самостійної роботи, знання загальних правил її самоорганізації, уміння реалізувати передбачені нею дії (Зимняя, 1991, с. 110-115). Однак результати досліджень свідчать, що самостійне формування іншомовної комунікативної компетентності у ММ є складним завданням через відсутність регулярного іншомовного освітнього середовища (Малушко, 2013).

Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є організація роботи студентів у межах самостійної позааудиторної роботи із використанням технології подкастингу. Працюючи з сервісом подкастів, студенти виконують завдання на розвиток умінь, пов'язаних із наданням суб'єктивної оцінки сприйнятої інформації, аргументацією своєї точки зору, оцінкою актуальності теми тощо. Виконуючи завдання, студенти створюють та записують власний ПОММ за допомогою програми аудіозапису, прослуховують, редагують і публікують його на сервісі для подальшого обговорення та оцінювання.

Принцип проблемності передбачає систематичну самостійну пошукову діяльність студентів, формування у них пізнавальної автономності, стійких мотивів до навчання та мисленневих (у тому числі й творчих) здібностей у процесі засвоєння наукових понять та способів діяльності, детермінованих системою проблемних ситуацій (Махмутов, 1975, с. 5). Проблемний підхід у навчанні ґрунтується на набутті студентами нових знань і розвитку їхніх мовленневих умінь завдяки виконанню *проблемних завдань* лінгвістичного, пізнавально-комунікативного та професійного характеру (Аитов, 2007). Принцип проблемності реалізується у нашій методиці шляхом створення у майбутніх інженерів-механіків необхідності активно застосовувати на практиці набуті ними у ході спеціальної підготовки фахові знання, теоретичну інформацію та практичний досвід з метою вирішення завдань проблемного характеру, пов'язаних із професійною діяльністю, із представленням власного монологічного висловлювання під час аудиторного заняття чи розміщенням подкаста на сервісі подкастів у межах самостійної позааудиторної роботи.

Принцип інтерактивної спрямованості навчального процесу. Навчання відповідно до зазначеного

принципу будується на взаємодії студентів з їхнім навчальним середовищем. Студент виступає у ролі повноправного учасника навчального процесу, його досвід слугує головним джерелом навчального пізнання; викладач не дає готових знань, проте сприяє здійсненню студентом самостійного пошуку, створює сприятливі умови для розвитку його ініціативності. Процес навчання характеризується активною взаємодією студентів як із викладачем, так і один з одним, проте активна діяльність студентів із вивчення та засвоєння нових знань превалує (Пешня, 2005, с. 63). Реалізацію принципу інтерактивної спрямованості процесу навчання вбачаємо у взаємодії студентів одне з одним у мінігрупах / групах під час дискусійних обговорень з метою вирішення проблемного завдання, взаємодії студентів між собою, студентів та викладача на сервісі подкастів.

Професійно орієнтований підхід. Під професійно орієнтованим навчанням ІМ розуміється навчання з орієнтацією на специфіку майбутньої професійної діяльності. Таке навчання потребує інтеграції дисципліни «Іноземна мова» з профільючими предметами; ставить перед викладачем ІМ завдання навчити майбутнього спеціаліста на основі міжпредметних зв'язків використовувати ІМ як засіб систематичного розширення своїх професійних знань, а також як засіб, що допомагає формувати професійні вміння та навички; передбачає використання форм і методів навчання, які допоможуть сформувати необхідні професійні вміння та навички майбутнього спеціаліста (Панасенко, & Акоюн, 2010, с. 30). Саме професійно орієнтоване навчання покликане враховувати потреби майбутньої професійної діяльності інженерів-механіків та спрямоване на навчання іншомовного спілкування в конкретних комунікативних ситуаціях.

У контексті професійно орієнтованого підходу навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ організуємо відповідно до принципів *інтеграції зі спеціальними дисциплінами, тематичності, ситуативної організації навчання.*

Принцип інтеграції зі спеціальними дисциплінами. Однією з особливостей англійської мови як навчальної дисципліни у ЗВО є її професійно орієнтований характер, що знаходить вияв у меті та змісті навчання і зумовлюється професійними потреби студента, який готується стати висококваліфікованим спеціалістом зі знанням англійської мови (Обдалова, 2001, с. 28). Проводити навчання майбутніх інженерів-механіків ІМ неможливо відірвано від спеціальних дисциплін. Більшість авторів дотри-

муються цього принципу при розробці своїх методик. Реалізація принципу інтеграції зі спеціальними дисциплінами в нашому дослідженні здійснюється шляхом аналізу навчальних планів підготовки бакалаврів за спеціальностями 131 «Прикладна механіка» та 133 «Галузеве машинобудування» та відбору основних навчальних дисциплін професійної підготовки, які викладаються на 4 курсі, з подальшим з'ясуванням тематичного змісту цих дисциплін, визначенням навчальних тем, їхньою організацією у тематичні модулі та відбором іншомовного автентичного навчального матеріалу у відповідності до визначених тем, розробкою підсистеми вправ з навчання ПОММ.

Принцип тематичності передбачає використання в якості тематичного змісту навчання саме професійно значущих тем. Ретельно здійснений добір тем здатен викликати зацікавленість цільової аудиторії, змусити задуматись, спонукати до участі у обговоренні ІМ, провокувати мовленнєво-мисленнєву діяльність студента у вигляді самостійного іншомовного монологічного висловлювання. Обираючи теми для навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ, ми проаналізували тематичний зміст, прописаний в робочих навчальних програмах з визначених дисциплін професійної підготовки, робочу навчальну програму з англійської мови для професійно орієнтованого спілкування, а також враховували результати проведеного нами опитування серед фахівців провідних підприємств України, що працюють в галузі знань “Механічна інженерія”, та навчаємо майбутніх спеціалістів окресленої галузі знань у межах *тем: Theory of Machine Building Technological Process Planning; Stock Development; Technological Process Steps Planning in Workpiece Manufacturing; Technological Process Development in Workpiece Manufacturing*. Визначені теми зумовлюють предметний аспект змісту навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ.

Принцип ситуативної організації навчання. Питання ситуації та ситуативності мовлення підіймається у дослідженнях багатьох авторів, а принцип ситуативності вважається основоположним у багатьох методиках та дослідженнях: Ю.І. Пассов (1989), Г.О. Китайгородська (1986), О.О. Леонтьєв (1969), І.О. Зимня (1991). За визначенням Ю.І. Пасова, ситуація – це універсальна форма функціонування процесу спілкування, яка існує у вигляді інтегративної динамічної системи соціально-статусних, рольових, діяльнісних та моральних взаємовідносин суб'єктів спілкування, яка знаходить відображення в їхній свідомості та виникає на основі

взаємодії ситуаційних позиції тих, хто навчається (Пассов, 1989, с. 57). У межах методики, що розробляється, вбачаємо реалізацію зазначеного принципу в тому, що за результатами вирішення проблемного завдання студенти представляють ПОММ у тій чи іншій ситуації професійної діяльності, тобто у ситуації, яка є типовою для діяльності фахівців у галузі «Механічна інженерія». Враховуючи результати анкетування, проведеного нами серед фахівців зазначеної галузі, виділяємо такі *ситуації професійної діяльності* фахівців: ділові зустрічі, переговори з представниками закордонних організацій; виробничі наради з метою обговорення того чи іншого питання професійної діяльності з фахівцями закордонних підприємств-партнерів; презентація продукції власного виробництва на міжнародних ярмарках, виставках; міжнародні науково-дослідні та науково-практичні, у тому числі онлайн, конференції, семінари. Окреслені *ситуації* відносяться до предметного аспекту *змісту* навчання майбутніх інженерів-механіків англійського ПОММ.

Принцип мотивації до навчальної діяльності. Принцип мотивації до навчальної діяльності означає, що методика навчання повинна забезпечити високу навчальну та комунікативну мотивацію студентів у процесі оволодіння ІМ. Поява мотивації у процесі вивчення ІМ зумовлюється ступенем зацікавленості навчальним матеріалом, його актуальністю, новизною, інформативністю, проблемністю, а також визначається способом організації процесу навчання (Тарнопольський, & Кожушко, 2003, с. 174). Реалізація принципу мотивації з метою навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ досягається за рахунок розв'язання завдань проблемного характеру, притаманних професійній діяльності фахівця, а також шляхом організації навчання з використанням технології подкастингу, що створює сприятливі умови для розвитку самостійної діяльності, вираження індивідуальної активності і відповідальності, отримання задоволення від власне процесу діяльності, усвідомлення ефективності навчального процесу.

Ключовим засобом, який забезпечує реалізацію висунутих методичних принципів навчання майбутніх інженерів-механіків англійського ПОММ, є технологія подкастингу. Саме тому вважаємо за доцільне розглянути переваги використання технології подкастингу в навчанні ІМ, окреслити методичні можливості зазначеної технології для навчання ПОММ, а також охарактеризувати створений нами сервіс подкастів на навчальній платформі Canvas.

Технологія подкастингу, яка використовується у нашому дослідженні з метою навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ, передбачає використання англomовних автентичних подкастів, розміщених на сервісі подкастів. До основних методичних можливостей сервісу подкастів, які дозволять повною мірою реалізувати ефективно навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ, відносимо:

- можливість створення (без спеціальних знань програмування) на сервісі подкастів особистої зони користувача, необхідної для організації обговорення подкаста в мережі, та її модерації. Сервіс подкастів дозволяє розміщувати, редагувати, видаляти інформацію в особистій зоні користувача, розширювати та доповнювати вже опубліковані дані (Сысоев, 2014, с. 190);
- можливість неодноразового прослуховування та/чи перегляду розміщених на сервісі викладачем англomовних автентичних подкастів;
- можливість публікації на сервісі навчальних подкастів за результатами виконання проблемних завдань, розміщених викладачем на сервісі: зміст подкастів відображає особистий досвід, власну позицію, низку суджень тощо. Проводячи іншомовну дослідницьку діяльність, студент фільтрує велику кількість різнопланової предметної інформації, здобуваючи таким чином знання предметної галузі майбутньої професії та розвиваючи одночасно іншомовні фахові мовленнєві уміння (Малушко, 2013, с. 62);
- можливість прослуховувати навчальні подкасти, створені та опубліковані на сервісі учасниками навчальної групи;
- можливість коментувати, відповідати на коментарі та зауваження, зроблені учасниками навчальної групи;
- можливість ставити запитання учасникам групи, викладачу, а також публікувати власні відповіді.

У межах дослідження нами проаналізовано найпопулярніші сервіси подкастів, а саме *Podcast people*, *Podomatic*, *PodBean* (за П.В. Сисоевим, І.О. Євстегнеєвою) з метою виявлення їх придатності для здійснення навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ. Проведений аналіз дав змогу виявити низку суттєвих недоліків. Відсутніми, зокрема, є можливості структурувати належним чином навчальний контент, створювати закриті спільноти, слідкувати за виконанням студентами завдань, забезпечити асинхронну комунікацію з викладачем для отримання консультації чи зворотного зв'язку. Крім того, усі згадані сервіси є умовно безкоштовними, адже обсяг інформації, яку корис-

тувач має змогу безкоштовно розміщувати на особистій сторінці, є лімітованим.

Беручи до уваги зазначене, з метою розвитку у майбутніх інженерів-механіків умінь ПОММ, ми організували власний сервіс подкастів на навчальній платформі Canvas (<https://canvas.instructure.com/courses/1251518>) та розмістили на ньому спеціально розроблені вправи (англomовні автентичні подкасти та завдання до них). Ця платформа є абсолютно безкоштовною для користувачів, а її головною метою є надання можливості ЗВО та іншим провайдером освітніх послуг здійснювати ефективно навчання, розміщуючи власні електронні навчальні ресурси, організовуючи та контролюючи роботу студентів. Платформа Canvas входить до числа масових відкритих онлайн-курсів (англ. *Massive open online courses*, *MOOC*), тобто є освітнім курсом, що характеризується масовою інтерактивною участю з використанням технологій електронного навчання та відкритим доступом через мережу Інтернет.

Перевагами цієї навчальної платформи є її гнучкість та величезний набір функціональних можливостей, які повною мірою забезпечують ефективність навчального процесу. Платформа дозволяє користувачу налаштовувати та організувати своє навчальне середовище з урахуванням власних індивідуальних потреб за рахунок створення особистої зони користувача; забезпечує можливість постійної інтеракції між викладачем та студентом завдяки інтегрованій функції сповіщення; синхронізує акаунт Canvas із іншими акаунтами у соціальних мережах (Facebook, Twitter), що надає можливість миттєвого обміну власними подкастами користувача. Основним інструментарієм платформи Canvas є: вікі-сторінки; тести; завдання; контрольні роботи; широка можливість імпорту готових курсів; інструменти оцінювання та взаємооцінювання; аналітика успішності процесу навчання як всього курсу, так і кожного учасника курсу окремо; можливість проводити конференції та дискусії; спільне редагування документів тощо.

Наповнюючи курс контентом, викладач має змогу розбивати його на навчальні модулі та налаштовувати функцію доступу до кожного з них. Так, наприклад, доступ до наступного модуля можливий за умови проходження попередніх чи з певної дати. Невід'ємною є можливість редагувати та додавати модулі по мірі їх наповнення, змінювати порядок розміщення у курсі. Безперечною перевагою Canvas є надання можливості прикріплювати у завдання зовнішні ресурси, такі як аудіо- чи відеофрагменти, подкасти, посилання на електронні підручники,

інші сторінки в мережі Інтернет, завдання, контрольні роботи, обговорення тощо. Створюючи завдання, викладач вказує максимальний бал за виконання, визначає форму подання відповіді (текстовий запис, поданий через сайт, пересилання зображення, файла мультимедіа чи документа), встановлює термін доступності завдання на сайті та строки виконання. Опублікувавши курс та його матеріали, викладач долучає студентів до навчального процесу, здійснюючи розсилку запрошень на електронні пошти. Запрошені особи отримують доступ до контенту навчального курсу по завершенню процедури реєстрації на платформі.

Важливим інструментом платформи і невід'ємною частиною навчання є конференція. Система Canvas має плагін системи BigBlueButton, тому, проводячи конференцію, викладач має змогу зручно просуватися по сторінкам завантаженої презентації, виділяти окремі елементи презентації, робити записи під час проведення конференції. Користувачі можуть поставити запитання, використовуючи функцію мікрофона, чи написати запитання в чаті. Наприкінці конференції викладач може провести бліцопитування користувачів та відобразити результати опитування на слайді. Важливим інструментом платформи є інструмент спільного доступу, який дозволяє низці користувачів одночасно працювати над одним проектом або документом за допомогою форми Google Docs. Ще одним зручним інструментом, характерним для Canvas, який вирізняє його з-поміж інших сервісів подкастів, є можливість налаштування календаря подій, який інформує учасників курсу про наближення тієї чи іншої події, надаючи її опис та термін закінчення. Серед інструментів зворотного зв'язку, інтегрованих у Canvas, варто відзначити створення обговорень (у межах окремого модуля або обговорення загального характеру на форумі) та створення оголошень, що дозволяє інформувати учасників навчального процесу щодо важливої події (зміни у розкладі чи перенесенні певної події).

Неабиякою перевагою платформи Canvas є організація процедури перевірки та оцінювання. Система автоматично створює таблицю оцінювання, враховуючи налаштування кожного завдання. Записи у таблиці можна відсортувати за алфавітом чи за кількістю набраних балів. Окремий модуль оцінювання *Speed Grader* дозволяє не лише виставити оцінку, а й черговий раз переглянути роботу та відправити миттєвий коментар виконавцю. Важливою є інтегрована функція сповіщення, яка передбачає отримання користувачем

електронного листа щодо будь-яких змін на сервісі (отримання коментарів, розміщення нових матеріалів чи внесення змін) та сприяє, таким чином, своєчасному задоволенню потреб користувачів.

Безцінною перевагою платформи Canvas, як значалося вище, є її гнучкість, що пояснюється, зокрема, її сумісністю з великою кількістю мобільних пристроїв та низкою операційних систем (iPad, iPhone, Android та ін.) і надає змогу користувачам працювати із сервісом у режимі асинхронного самостійного навчання: слухати англомовні автентичні подкасти та виконувати вправи до них у будь-якому місці та у зручний для них час.

Результати дослідження. Таким чином, у статті обґрунтовано методичні засади навчання майбутніх інженерів-механіків ПОММ. Розроблена методика ґрунтується на комунікативно-діяльнісному та професійно орієнтованому підходах до навчання, реалізація яких забезпечується принципами інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності, самостійності, проблемності, інтерактивної спрямованості навчального процесу та принципами інтеграції зі спеціальними дисциплінами, тематичності, ситуативної організації навчання відповідно, які, в свою чергу, визначають зміст навчання. **Перспективою** подальшого дослідження є укладання методичних рекомендацій із впровадження розробленої методики у навчальний процес.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Азимов, Э. Г., & Щукин, А. Н. (2009). *Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)*. Москва: Икар.
- Аитов, В. Ф. (2007). *Проблемно-проектный подход к формированию иноязычной профессиональной компетентности студентов (на примере неязыковых факультетов педагогических вузов)*. (Автореф. дис. докт. пед. наук). ГОУ ВПО «Российский государственный педагогический университет имени А. И. Герцена», Санкт-Петербург.
- Выготский, Л. С. (1956). *Избранные психологические исследования*. Москва: Издательство Академии педагогических наук РСФСР.
- Гальскова, Н. Д. (2003). *Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя*. Москва: АРКТИ.
- Гез, Н. И., Ляховицкий, М. В., Миролубов, А. А., Фоломкина, С. К., & Шатилов, С. Ф. (1982). *Методика обучения иностранным языкам в средней школе*. Москва: Высшая школа.
- Зимняя, И. А. (1985). *Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке*. Москва: Просвещение.
- Зимняя, И. А. (1991). *Психология обучения иностранным языкам в школе*. Москва: Просвещение.
- Максименко, В. П. (2013). *Дидактика: курс лекцій*. Хмельницький: ХмЦНП.

- Малушко, Е. Ю. (2013). *Методика формирования иноязычной профильной аудитивной компетенции магистрантов лингвистики (на основе инфокоммуникационной технологии подкастов, английский язык)*. (Дисс. канд. пед. наук). ФГБОУ ВПО «Пятигорский государственный лингвистический университет», Пятигорск.
- Махмутов, М. И. (1975). *Проблемное обучение*. Москва: Педагогика.
- Обдалова, О. А. (2001). *Аудирование как средство обучения иноязычному общению студентов естественнонаучных факультетов на начальном этапе*. (Дисс. канд. пед. наук). Томский государственный университет, Томск.
- Панасенко, Г. Б., & Акопян, Т. В. (2010). Особливості професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів у немовних вищих навчальних закладах. *Рідна школа*, 1-2, 30-34.
- Пассов, Е. И. (1989). *Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению*. Москва: Рус. яз.
- Пешня, И. С. (2005). *Интерактивные технологии обучения как средство развития профессиональной компетентности курсанта военизированного ВУЗА*. (Дисс. канд. пед. наук). ГОУ ДПО «Иркутский институт повышения квалификации работников образования», Иркутск.
- Пономарева, И. В. (1984). *Взаимосвязанное обучение аудированию и говорению на основе использования средств массовой информации (языковой ВУЗ, немецкий язык)*. (Дисс. канд. пед. наук). Московский государственный педагогический институт иностранных языков имени Мориса Тореза, Москва.
- Рогова, Г. В., & Верещагина, И. Н. (1988). *Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе*. Москва: Просвещение.
- Романова, Н. Н. (2006). *Специфика содержания и методов обучения монологической речи студентов нефилологических отделений вузов*. (Дисс. докт. пед. наук). Московский педагогический государственный университет, Москва.
- Сысоев, П. В. (2014). Подкасты в обучении иностранному языку. *Язык и культура*, 2 (26), 189-201.
- Тарнопольський, О. Б., & Кожушко, С. П. (2003). Принципи навчання ділової англійської мови студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. *Європейський університет. Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України. Збірник наукових статей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 грудня 2003 р.*, 173-179.
- Шуменко, О. А., & Шипілова, І. Ю. (2013). Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземних мов. *Вісник СумДУ. Філологічні трактати*, 4, 84-89.
- Gal'skova, N. D. (2003). *Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazykam: Posobie dlya uchitelya*. Moskva: ARKTI.
- Gez, N. I., Lyakhovitskiy, M. V., Mirolyubov, A. A., Folomkina, S. K., & Shatilov, S. F. (1982). *Metodika obucheniya inostrannym yazykam v sredney shkole*. Moskva: Vysshaya shkola.
- Zimnyaya, I. A. (1985). *Psikhologicheskie aspekty obucheniya govoreniyu na inostrannom yazyke*. Moskva: Prosveshchenie.
- Zimnyaya, I. A. (1991). *Psikhologiya obucheniya inostrannym yazykam v shkole*. Moskva: Prosveshchenie.
- Maksimenco, V. P. (2013). *Didaktika: kurs lektsiy*. Khmel'nits'kiy: KhmTsNP.
- Malushko, E. Yu. (2013). *Metodika formirovaniya inoyazychnoy profil'noy auditivnoy kompetentsii magistrantov lingvistiki (na osnove infokommunikatsionnoy tekhnologii podkastov, angliyskiy yazyk)*. (Diss. kand. ped. nauk). FGBOU VPO «Pyatigorskiy gosudarstvennyy lingvisticheskiy universitet», Pyatigorsk.
- Makhmutov, M. I. (1975). *Problemnoe obuchenie*. Moskva: Pedagogika.
- Obdalova, O. A. (2001). *Audirovanie kak sredstvo obucheniya inoyazychnomu obshcheniyu studentov estestvenno-nauchnykh fakul'tetov na nachal'nom etape*. (Diss. kand. ped. nauk). Tomskiy gosudarstvennyy universitet, Tomsk.
- Panasenko, H. B., & Akopian, T. V. (2010). Osoblyvosti profesiino orientovanoho navchannia inozemnykh mov studentiv u nemovnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh. *Ridna shkola*, 1-2, 30-34.
- Passov, E. I. (1989). *Osnovy kommunikativnoy metodiki obucheniya inoyazychnomu obshcheniyu*. Moskva: Rus. yaz.
- Peshnya, I. S. (2005). *Interaktivnye tekhnologii obucheniya kak sredstvo razvitiya professional'noy kompetentnosti kursanta voenizirovannogo VUZA*. (Diss. kand. ped. nauk). GOU DPO «Irkutskiy institut povysheniya kvalifikatsii rabotnikov obrazovaniya», Irkutsk.
- Ponomareva, I. V. (1984). *Vzaimosvyazannoe obuchenie audirovaniyu i govoreniyu na osnove ispol'zovaniya sredstv massovoy informatsii (yazykovoy VUZ, nemetskiy yazyk)*. (Diss. kand. ped. nauk). Moskovskiy gosudarstvennyy pedagogicheskiy institut inostrannykh yazykov imeni Morisa Toreza, Moskva.
- Rogova, G. V., & Vereshchagina, I. N. (1988). *Metodika obucheniya angliyskomu yazyku na nachal'nom etape v sredney shkole*. Moskva: Prosveshchenie.
- Romanova, N. N. (2006). *Spetsifika soderzhaniya i metodov obucheniya monologicheskoy rechi studentov nefilologicheskikh otdeleniy vuzov*. (Diss. dokt. ped. nauk). Moskovskiy pedagogicheskiy gosudarstvennyy universitet, Moskva.
- Sysoev, P. V. (2014). Podkasty v obuchenii inostrannomu yazyku. *Yazyk i kul'tura*, 2 (26), 189-201.
- Tarnopolskiy, O. B., & Kozhushko, S. P. (2003). Pryntsypy navchannia dilovoi anhliskoi movy studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv ekonomichnoho profiliiu. *Yevropeyskiy universytet. Linhvometodychni kontseptsii vykladannia inozemnykh mov u nemovnykh vyshchyykh navchalnykh zakladakh Ukrainy. Zbirnyk naukovykh statei uchasnykiv vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii 23-24 hrudnia 2003 r.*, 173-179.
- Shumenko, O. A., & Shypilova, I. Yu. (2013). Vykorystannya sучasnykh informatsiyno-komunikatyvnykh tekhnolohiy pid chas vykladannya inozemnykh mov. *Visnyk SumDU. Filolohichni traktaty*, 4, 84-89.

REFERENCES

- Azimov, E. G., & Shchukin, A. N. (2009). *Novyy slovar' metodicheskikh terminov i ponyatiy (teoriya i praktika obucheniya yazykam)*. Moskva: Ikar.
- Aitov, V. F. (2007). *Problemno-proektnyy podkhod k formirovaniyu inoyazychnoy professional'noy kompetentnosti studentov (na primere neyazykovykh fakul'tetov pedagogicheskikh vuzov)*. (Avtoref. dis. dokt. ped. nauk). GOU VPO «Rossiyskiy gosudarstvennyy pedagogicheskiy universitet imeni A. I. Gertsena», Sankt-Peterburg.
- Vygotskiy, L. S. (1956). *Izbrannye psikhologicheskie issledovaniya*. Moskva: Izdatel'stvo Akademii pedagogicheskikh nauk RSFSR.

Отримано 26.11.2019